

Població objectiu i unitats d'anàlisi

La població objectiu són totes les persones sol·licitants o beneficiàries de protecció internacional residents a les províncies de Barcelona i Girona majors de 18 anys. En concret, ens hem centrat en aquelles persones nascudes a l'estranger que han accedit o estan a l'espera d'accedir al Sistema d'Acollida i Integració per a persones sol·licitants o beneficiàries de protecció internacional, o a programes paral·lels d'altres administracions públiques o organitzacions no governamentals, amb independència de si finalment hi accedeixen o no i de com es resol la seva sol·licitud de protecció internacional.

Pel que fa a la representativitat estadística, la unitat de recollida d'informació és l'individu, malgrat que algunes preguntes concretes sobre l'estructura de la unitat familiar i la situació d'habitatge poden recollir informació sobre altres membres de la família o altres persones que resideixin a la llar. D'altra banda, per tal d'intentar arribar a tantes persones com sigui possible i de garantir que es representa un ampli nombre de perfils, l'enquesta s'ha distribuït en els idiomes següents: català, castellà, anglès, francès, àrab i rus. Per assegurar el màxim de participació possible i la fiabilitat de les respostes, les enquestes s'han dut a terme de manera presencial i s'han facilitat els qüestionaris en paper (format PAPI: Pencil and Paper Interviewing).

Definició de la mostra

En total, s'han dut a terme 301 enquestes a les províncies de Barcelona i Girona, on, de manera constant durant el període 2006-2018, s'han concentrat més del 95% de les sol·licituds de protecció internacional a Catalunya (a excepció de l'any 2013, quan el percentatge de sol·licituds fetes en aquestes dues províncies va ser del 91%).

Quant al disseny de la mostra, tot i que hagués estat desitjable optar per una selecció aleatòria dels enquestats, la manca d'una base de dades fiable sobre les persones objecte d'aquest estudi ha fet que fos necessari optar per un mostatge no probabilístic. Malgrat això, l'objectiu principal de l'Enquesta CASASIL no ha estat aconseguir una representativitat estadística dels sol·licitants de protecció internacional a Catalunya, sinó explorar les seves trajectòries i condicions residencials. Així doncs, s'ha optat per un mostreig en dues etapes per conglomerats. En una primera etapa, s'han seleccionat com a grups (o unitats de selecció primàries) les entitats socials responsables del SAI, així com altres ONG i equipaments de serveis socials que proporcionen atenció residencial a persones excloses del sistema. En la segona etapa del mostreig, s'han seleccionat com a unitats elementals (unitats de selecció secundària) els individus que, entre l'abril i el setembre del 2019, han estat en contacte amb aquestes entitats, organitzacions i serveis.

Disseny del qüestionari

El qüestionari recollia un total de 120 variables organitzades en diferents seccions temàtiques, incloent-hi: característiques individuals, estructura familiar, situació laboral, trajectòria migratòria, trajectòria residencial, condicions residencials actuals i perspectives de futur. El disseny es va dur a terme a partir d'una recerca intensiva inicial que va constar de tres etapes. En primer lloc, es va fer un repàs de la literatura especialitzada per tal d'identificar, dins dels debats teòrics i les anàlisis comparades publicades fins al moment, quins són els principals factors que influencien en les trajectòries d'integració de les persones sol·licitants i beneficiàries de protecció internacional. En aquest sentit, l'accés a l'habitatge s'ha confirmat com un dels majors problemes dels sistemes d'acollida i com una de les primeres necessitats vitals a l'hora de buscar refugi, ja que està molt lligat a la recerca de feina, el sentit de seguretat i el desenvolupament de relacions interpersonals i familiars.

En segon lloc, es va fer una revisió de les principals enquestes existents tant en l'àmbit de les condicions de vida i residencials de la població com en l'àmbit del refugi i la migració. L'enquesta més destacable en aquest sentit és l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV), duta a terme a Espanya per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) i que està harmonitzada a escala europea amb l'EU Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC), coordinada per Eurostat. Altres enquestes que han estat rellevants per a l'elaboració del qüestionari han estat: l'Enquesta Nacional d'Immigrants (ENI, duta a terme per l'INE); la Survey of New Refugees in the UK (Enquesta de Nous Refugiats al Regne Unit, efectuada pel Ministeri de l'Interior britànic); la NASS Accommodation Survey (Enquesta Residencial feta pel Servei Nacional de Suport a l'Asil d'Irlanda del Nord); l'Annual Survey of Refugees (ASR, Enquesta Anual de Refugiats, duta a terme per l'Oficina de Reassentament de Refugiats dels Estats Units d'Amèrica), i la Settlement Outcomes of New Arrivals (Resultats de l'Assentament de Persones Nouvingudes, enquesta efectuada pel Departament de Serveis Socials del Govern d'Austràlia).

Finalment, el qüestionari es va presentar i discutir amb les principals entitats socials responsables de gestionar el SAI a Catalunya i altres programes paral·lels d'acollida, tant de la Generalitat de Catalunya (Programa Català de Refugi), com de les administracions locals (per exemple, el Pla Nausica o el Programa municipal d'atenció a persones sense llar, ambdós de l'Ajuntament de Barcelona), així com també altres entitats amb programes propis d'ajuda i acollida a persones sol·licitants i beneficiàries de protecció internacional. Aquestes entitats inclouen: Fundació Apip-Acam, CEAR-CCAR (Comisión Española de Ayuda al Refugiado – Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat), Creu Roja a Catalunya, Accem, Fundació Bayt al-Thaqafa, Fundación Cepaim, Movimiento por la Paz (MPDL) i Càritas Diocesana de Barcelona. Abans de tancar el disseny del qüestionari, es va dur a terme una prova pilot amb CEAR-CCAR per comprovar-ne el funcionament i assegurar la validesa i la claredat de les preguntes.

Entrevistes en profunditat

Tenint en compte les limitacions descrites anteriorment sobre la definició de la mostra, les dades obtingudes amb l'enquesta s'han complementat amb l'elaboració de 60 entrevistes en profunditat. Aquestes entrevistes han permès triangular les dades obtingudes a partir del qüestionari, analitzar en més profunditat les trajectòries (*careers*) dels sol·licitants d'asil i contrastar la perspectiva dels receptors de les polítiques públiques amb la de les parts interessades (*stakeholders*).

Del total de 60 entrevistes, entre el novembre del 2018 i el novembre del 2019 se'n van efectuar 20 amb membres de diferents ONG i entitats socials, tant dins com fora del SAI, persones responsables de serveis d'atenció i acollida a refugiats de diferents administracions públiques, responsables de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona i de diversos equipaments i serveis per a persones sense llar. Entre el juny i el novembre del 2019, es van dur a terme 40 entrevistes en profunditat a sol·licitants i beneficiaris de protecció internacional. La selecció dels sol·licitants d'asil entrevistats es va fer a partir de persones que es van presentar com a voluntàries a l'hora de respondre l'Enquesta CASASIL, i es va complementar amb quotes per edat, sexe, situació familiar, país d'origen i municipi de residència actual.

Taula 1. Perfil de les persones entrevistades

Gènere	Home: 65% Dona: 35%
LGTBI+	5%
Grup d'edat	18-34 anys: 47,5% 35-49 anys: 37,5% 50-64 anys: 10% 65 o més anys: 5%
Unitat familiar	Individual: 40% Familiar: 60%
Països d'origen	Veneçuela, Colòmbia, Perú, Camerun, Hondures, Mali, Guinea, Geòrgia, Marroc, Índia, Pakistan i Algèria
Població de residència	Barcelona, Les Franqueses del Vallès, Sant Just Desvern, Granollers, Olot, Terrassa, Manresa, Girona, Premià de Mar, Sant Andreu de la Barca, Cornellà de Llobregat, Badalona, Marató i l'Hospitalet de Llobregat.
Entitats	CEAR-CCAR, Apip-Acam, Bayt al-Thaqafa, MPDL, Creu Roja, Cepaim, ACCEM, Provivienda i Serveis Socials.

Amb l'excepció d'unes quantes entrevistes que es van efectuar en espais facilitats per les entitats socials i una que es va dur a terme al domicili d'un dels informants, la majoria es van fer a cafeteries i espais públics, i van durar 40 minuts de mitjana. Les entrevistes van ser enregistrades amb una gravadora de veu digital i, posteriorment, transcrites i analitzades mitjançant el programari Dedoose. Per tal de donar veu a les persones sol·licitants de protecció internacional, al llarg de l'informe s'han incorporat citacions de les entrevistes.

